

Mireia Freixa, M. Rosa Terés i Teresa Vicens

UN RECORD DELS ANTICS ALUMNES, DEIXEBLES I, FINALMENT, COMPANYS DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA¹

Per als més grans de nosaltres, nascuts més o menys entre els anys 1945-1955/60, Frederic-Pau Verrié i Faget primer va ser el professor que en el gairebé mitificat Pla Maluquer dels anys setanta impartia una assignatura en aquells moments tan nova com la de Teoria de l'Art o ens introduïa a la d'Art medieval, amb unes magnífiques dissertacions sobre l'arquitectura gòtica i referències constants als monuments del nostre país. Aquest era el «Sr. Verrié», un professional reconegut que, juntament amb d'altres com Alexandre Cirici, Ricard Salvat, Miquel Porter, Oriol Martorell, Joan Ainaud o un joveníssim Daniel Giralt-Miracle, el Dr. Santiago Alcolea va convidar a integrar-se en el recentment creat Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona, per tirar endavant un pla d'estudis caracteritzat per un sentit molt ampli del concepte d'art que, amb molts canvis, avui encara es manté.

Van passar els anys i els retocs al pla d'estudis, i alguns de nosaltres, més tard o més d'hora, també vam entrar a formar part del claustre de professors. De mica en mica, i no sense fortes reticències de molts, el «Sr. Verrié» va passar a ser, per desig propi, «en Pau». Ens havíem convertit en companys? Certament, tots érem professors, però hi havia algunes coses més que justificaven el canvi de nom. De fet, aquell «Pau» responia a un «autorebateig» a què, en un moment determinat, havia decidit sotmetre's en record de Paul Cézanne. De cap manera s'ha d'entendre com una simple anècdota, sinó com la fascinació que ell sentia per un dels pintors més significatius del món contemporani. D'aquesta manera ens aproximava a un arqueòleg i medievalista que es preocupava per mostrar-nos, més enllà de l'estricta erudició, una visió àmplia de la història de l'art i que sabia valorar els contextos socials i polítics gràcies a la seva sòlida cultura humanística. Llavors, nosaltres, una mica més madurs, ens adonàvem de l'extraordinària sensibilitat del mestre que ens guiava cap a la fruïció estè-

¹ Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, 15 de març de 2017. Sessió pública d'homenatge a l'acadèmic Frederic-Pau Verrié i Faget (24 d'agost de 1920 – 11 de febrer de 2017).

tica de l'obra d'art i compreníem el perquè ens podíem haver passat gairebé tota una de les seves classes discutint si era millor fer el treball en un foli, una holandesa o un DIN A4.

En Pau, doncs, era un company, però de cap manera va deixar de ser el mestre respectat i admirat per tots nosaltres. Els seus múltiples interessos i activitats, tant els estrictament professionals (docència, vinculació amb museus, edicions, etc.) com els de compromís polític, que es concretaven en una irreductible fidelitat a Catalunya des d'un posicionament socialista, o els de gaudi personal (literatura, concerts, cinema, viatges, etc.) el portaren a ser irregular en la seva recerca, fins al punt de no haver acabat mai la tesi doctoral. Ho lamentava i reconeixia que no era prou sistemàtic en l'acumulació de materials perquè a les seves anotacions en reversos de sobres, marges de llibres o altres suports precaris no els arribava mai l'hora de ser degudament classificades i arxivades. Però sí que va saber encomanar la seva sensibilitat i esperit de recerca a una colla d'antics alumnes que ens vam encaminar cap a l'estudi del món medieval, especialment de l'escultura gòtica, i, si bé per raons acadèmiques no va poder ser el director de tesi, sí que ens va aconsellar, guiar i ajudar amb gran generositat. També d'altres que havien escollit treballar en períodes artístics posteriors, sigui l'època moderna o el món contemporani, sovint escoltaven les seves indicacions i valoracions sempre útils i enriquidores. En definitiva, la seva docència havia començat a les aules de l'entorn del Pati de Lletres de l'edifici d'Elies Rogent i es va traslladar, per poc temps, a les del mig desaparegut edifici de Cúpules. Però, al llarg dels anys, el seu mestratge ha perviscut al despatx del director del Museu d'Història de la Ciutat —«el més antic de Barcelona», com a ell li agradava de dir—, al costat del baptisteri retrobat, a les excavacions de la plaça de Sant Miquel, al davant de les façanes gòtiques de l'Ajuntament i del Palau de la Generalitat, a la catedral, en aquesta mateixa Acadèmia de Belles Arts... i a molts altres llocs en excursions, jornades de museus i congressos diversos.

Justament enguany es compleixen els setanta anys de l'edició de l'obra de J. Ainaud, J. Gudiol i F. Verrié *La Ciudad de Barcelona. Catálogo monumental de España* (Madrid, CSIC, 1947), uns volums encara avui de consulta obligada per a qualsevol investigador interessat pel passat artístic i monumental de la nostra ciutat. Molts dels antics estudiants recordem un treball «insòlit» que ens va proposar en una assignatura d'art medieval: incorporar les notes de referències bibliogràfiques als diferents apartats d'aquesta gran obra. Sens dubte, va ser una magnífica manera d'introduir-nos en l'àmbit de la recerca i de fer-nos adonar que darrere del text d'un autor sempre hi ha unes fonts primeres que il·luminen el camí a seguir. El senyor Verrié, en Pau, doncs, ho considerava un element imprescindible

per a qualsevol tasca d'investigació. Així ho va demostrar en la conferència pronunciada en aquesta mateixa sala sobre el seu admirat Giorgione en el cinc-centè aniversari de la mort del pintor venecià. I així ho va posar en pràctica en el seu *divertimento* publicat per primera vegada l'octubre del 2011. *Giorgione a Castell Margarit* és una novel·la que, sense ser autobiogràfica, ens mostra tot l'ampli ventall de mètodes, recursos, objectius i interessos que eren els que ell mateix utilitzava en les seves investigacions. En aquest sentit, podríem dir que és una mena de manual d'iniciació a la recerca, però acompanyat amb una mínima història sentimental i amb grans dosis de la imprescindible percepció estètica que ha de tenir tot bon historiador de l'art. No hi ha dubte que algunes de les seves vivències estètiques, com la que, segons explicava, va experimentar a la Gallerie dell'Accademia di Venezia davant de la *Tempesta*, van ser convertides en ficció literària. N'és un bon exemple el paràgraf de la novel·la que ara no podem deixar de llegir, en què el protagonista, embadalit davant la imatge de l'encaira suposada Venus, se sent assetjat pels interrogants de l'investigador que porta a dins:

Em fascinava la tristor inexplicable d'aquell rostre, als meus ulls cada cop més bell. M'estava enamorant d'aquella noia i començava a sentir com una injustícia que no es fes carn i perfum, veu i moviment reals, i no pensava que potser, si de cop s'hagués fet viva, per una incontrolable deformació professional meva, les primeres paraules que li hauria adreçat haurien estat, estúpida, per preguntar-li si era veritablement filla de Giorgione, si havia nascut a Venècia i quin any, i potser encara qui des de la Serenissima l'havia portat, i com, fins a les nostres terres, fins a Castell Margarit. (Barcelona, 2015, p. 80)

Ara ens agrada imaginar que en Pau, a la fi del seu ric i llarg trajecte, en entrar al nou estatge, deu haver fet com Ulisses quan va atènyer Ítaca:

S'alegrà el pacient Ulisses el noble,
i saludà el seu país amb un bes a la terra fecunda. (*Odíssea*, XIII, 353-4)

Mireia Freixa
M. Rosa Terés
Teresa Vicens
Universitat de Barcelona